

Virginia Henderson'ın Teorisine Göre Tip I DM 'nin Değerlendirilmesi: Olgu Sunumu / Evaluation of Type I DM According to The Theory of Virginia Henderson: A Case Report

Zeynep ARABACI¹, Yasemin YILDIRIM², Fisun ŞENUZUN AYKAR³, Çiçek FADİLOĞLU⁴.

1. Kastamonu Üniversitesi, arabacizeynep@hotmail.com,

2. Ege Üniversitesi, yaseminkyildirim@hotmail.com,

3. Tinaztepe Üniversitesi, fisun.senuzun@tinaztepe.edu.tr,

4. Ege Üniversitesi (Emekli Öğretim Üyesi), zehra.cicek.fadiloglu@ege.edu.tr,

Gönderim Tarihi | Received: 24.12.2020, Kabul Tarihi | Accepted: 4.11.2021, Yayın Tarihi | Date of Issue: 1.04.2022, DOI: 10.25279/sak.846433

Atf | Reference: ARABACI, Z.; YILDIRIM, Y.; ŞENUZUN AYKAR, F.; FADİLOĞLU, Ç. (2022). Virginia Henderson'ın Teorisine Göre Tip I DM 'nin Değerlendirilmesi: Olgu Sunumu. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 7 (1), s.197-206."

Öz

Hemşirelik mesleği, insan ve onun karmaşık süreci ile çalıştığı için insana yönelik yasaları formüle etmesi gerekmektedir. Bu durumda yapılabilecek en iyi yol insan davranışlarını teorilere başvurarak açıklamaya çalışmaktır. Bu amaçla çalışmamızda hemşireliğe öncülük etmiş hemşire kuramcılardan Virginia Henderson'ın Teorisini bir olgu çerçevesinde tartışmaya çalıştık. Bu makalede, Tip I Diabetes Mellitus olan bir hasta, Henderson Hemşirelik Teorisine göre incelenmiş ve bu teori bireylerin bütüncül olarak ele alınmasını sağlayarak, hemşirelere bir çerçeve sunup hasta verilerinin daha kolay toplanmasını dolayısıyla hastanın memnuniyetini ve güvenliğini de arttırmaktadır. Bu nedenle bu teori özellikle veri toplama konusunda etkin olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Olgu sunumu, Tip I diabetes mellitus, Virginia Henderson teorisi

Abstract

Since the nursing profession works with human beings and its complex process, it is necessary to formulate human-oriented theories. The best way to do this is to try to explain human behavior by referring to theories. For this reason, in this study we tried to discuss Virginia Henderson's Theory, one of the nursing theorists who have pioneered nursing, in the context of a case. In this article, a patient with Type I Diabetes Mellitus is examined according to the Henderson Nursing Theory, which provides a holistic approach to individuals and provides a framework for nurses to increase patient satisfaction and safety, thereby increasing patient satisfaction. Therefore, this theory is thought to be particularly effective in data collection.

Keywords: Case report, Type 1 diabetes mellitus, Virginia Henderson theory

1. Giriş

Fizik, kimya, astronomi, biyoloji gibi doğa bilimleri olayları açıklamak için yasalardan yararlanmaktadır. Bu yasalar, bilim insanların çalışmalarının mutlak sonuçlarını verir. Herhangi bir mesleğin var oluşu, onun teori üretme ve uygulama becerisine dayanır. Hemşirelik mesleği de insan ve onun karmaşık süreci ile çalıştığı için insana yönelik yasaları formüle etmesi gerekmektedir. Bu durumda yapılabilecek en iyi yol insan davranışlarını

teorilere başvurarak açıklamaya çalışmaktadır. Çünkü hemşirelik teorileri, hemşirelerin hastalarına bakmalarını sağlayan ve eylemlerine rehberlik eden temel bilgileri sağlar (Bayat, 2017; McCrae, 2012). Hemşirelerin bakım verdiği kişilerin sağlığını değerlendirmesinde teori ve modeller, bakım sürecinde topladığı birçok veriyi organize etme, analiz etme ve bu bilgiyi açıklama olanağı sağlamada öncülük etmektedir (Ekim, Ekim ve Ocakçı, 2012; Özkan ve diğerleri, 2014). Hemşirelik teorileri için önemli bir adım, hemşireliğin tanımını sağlamak idi. The Principles and Practice of Nursing ders kitabında Virginia Henderson, hemşireliği insanın işlevsel ihtiyaçlarına bir yanıt olarak sunmaktadır. Sağlığı bağımsızlıkla eşleştirerek, 14 temel ihtiyacı çerçevesinde ele almaktadır. Henderson'un kuramı, 14 temel ihtiyaç doğrultusunda insan gereksinimlerinin karşılanması üzerine vurgu yapmaktadır (McCrae, 2012). Henderson teorisini, uluslararası düzeyde kavramsal bir çerçeve olarak kullanılmaktadır (Scott, Matthews ve Kirwan, 2014; Gligor ve Domnariu, 2020). Bu çalışmada da hemşirelikte öncülük etmiş hemşire kuramcılardan Virginia Henderson'ın Teorisini bir olgu çerçevesinde tartışılması amaçlanmaktadır.

1.1 Virginia Henderson'ın Teorisi

Hemşirelik öncelikle bireyin, sağlığı ya da iyileşmesine katkıda bulunan, gerekli gücü, iradesi ya da bilgisi varsa yardımsız olarak gerçekleştireceği faaliyetlerin yürütülmesinde yardımcı olan ve Aynı şekilde, insanların mümkün olan en kısa sürede bu yardımlardan bağımsız olmalarına yardımcı olmak için hemşirelik mesleğinin eşsiz katkısı olduğunu savunmaktadır. Henderson'ın hemşirelik tanımı, hemşireliğin uygulanma şekli üzerinde kalıcı bir etkiye sahiptir. Hemşireliğin, bireylerin sağlık hizmetlerine değerli bir katkı sağlayan benzersiz bir işlevi olduğunu ilk dile getiren hemşirelerden biriydi. Hastaların huzurlu ölüm süreçlerini yönetmekte de hemşirelerin eşsiz bir pozisyona sahip olduğunu belirtmektedir (Halloran, 1996).

Henderson (1966) hemşireliğin doğası üzerine düşüncelerini yazarken, hemşirelik kavramının evrensel olarak mevcut sağlık bakımını doktorlar, hemşireler ve diğer sağlık bakım çalışanları arasında bir iş birliği gerektiğini belirtmektedir (Gesse ve diğerleri, 2005; Masters, 2011).

Henderson'a göre bireyin akıl ve beden sağlığını koruyan ve direncini arttıran 14 temel bileşen doğrultusunda gerçekleşen bağımsız fonksiyon görebilme yeteneği ortadan kalkınca hastalık oluşmaktadır. Hastalık, geçici bir süre bağımlı olunan ve bağımsızlığa kavuşulması gereken bir süreçtir. Birey 14 temel gereksinimlerini bağımsız olarak karşılayabilecek güç, istek ve bilgiye sahip olduğunda sağlığına kavuşmuş olur. Bu çerçevede hemşireden bu temel gereksinimler doğrultusunda bireyi değerlendirmesi beklenmektedir (Ahtisham ve Jacoline, 2015; Avşar, 2017; Fortin, 2006; Gallego ve diğerleri, 2001).

Henderson'a göre insan gereksinimlerini etkileyen bir kavram olan kültür, aile ve diğer sosyal gruplar içinde öğrenilir, hemşirenin bu nedenle birey için tüm gereksinimlerini karşılayamayacağını savunmuştur. Hemşirenin sadece bireye temel insan gereksinimlerini karşılayabilmesinde yardım edebileceğini belirtmiştir. İnsanın biyolojik, psikolojik, sosyal ve spiritüel boyutlarını kapsayan 14 temel gereksinimi ele alan Henderson hemşirelik tanımının en büyük kuramsal kaynağı temel insan gereksinimleri olduğunu ileri sürmüştür (Avşar, 2017; Gallego ve diğerleri, 2001). Teoride yer alan hemşirelik tanımının en büyük kuramsal kaynağı 14 temel insan gereksinimlerini aşağıda verilen şekilde tanımlamaktadır;

1. Normal soluk alıp verme

2. Yeterli yeme, içme
3. Vücut atıklarını boşaltma
4. Hareket ve uygun pozisyon
5. Uyku ve dinlenme
6. Uygun giyinme, soyunma
7. Kıyafetleri ayarlayarak ve ortamı değiştirerek vücut sıcaklığını normal aralıkta tutma
8. Vücudunu temiz ve bakımlı tutma
9. Çevredeki zararlardan korunma
10. Duyguları, ihtiyaçları, korkuları veya fikirleri ifade etmek için başkalarıyla iletişim kurma
11. Kişinin inancına göre ibadet
12. Bir başarı duygusu olacak şekilde çalışma (Başarabilme)
13. Çeşitli eğlence etkinliklerine katılın (Eğlence)
14. Normal gelişim ve sağlığı için öğrenmeye merak, bilgi ihtiyacının karşılanması ve mevcut sağlık hizmetlerinin kullanılması (Geshe ve diğerleri, 2005; Halloran, 1996; Masters, 2011).

Henderson'un teorisindeki hemşirelik metaparadigmaları (insan, sağlık, çevre, hemşirelik) şu şekilde ele alınmaktadır;

İnsan; her birey bağımsız olmayı ister ve bunun için çaba gösterir. Birey temel gereksinimleri olan karmaşık bir yapıdır. Henderson insanın; biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve moral bileşenlerinden oluştuğunu insanın akli ve bedeninin birbirinden ayıramayacağını vurgulamıştır. Henderson'a göre insan, fizyolojik ve duygusal dengeyi koruyarak bütünlüğe ulaşacağını savunmaktadır.

Sağlık ve Hastalık; Henderson'a göre sağlık kavramı, insanların 14 temel gereksinimi ile ilgili ve ruhun beden bir bütün olduğu ve birbirini etkilediğini savunmuştur. Sağlık, bireyin 14 bileşenle bağlantılı olarak bağımsızca yapabilme yeteneği olarak tanımlanır. Yaşamın kendisinden ziyade kalitesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Hastalık, geçici bir süre bağımlı olunan ve bağımsızlığa en kısa zamanda kavuşulması gereken bir süreç olarak savunmuştur. Henderson'a göre sağlıklı olmak bir zorluktur çünkü yaş, kültürel geçmiş, duygusal denge ve diğerleri birçok faktörden etkilendiğini belirtmektedir.

Çevre; Henderson, toplum, çevre kavramı üzerinde çok fazla durmamıştır. Çevreyi, organizmanın yaşamını ve gelişimini etkileyen tüm dış koşullar olarak benimsemiştir. Destekleyici ortam olarak tanımlamaktadır.

Hemşirelik; Hasta ve sağlıklı bireyin temel gereksinimlerini karşılayarak bağımsız hale gelmesinde yardım etme biçimi olarak hemşireliği tanımlamıştır (Avşar, 2017; Gligor ve Domnariu, 2020; Gonzalo, 2019; Masters, 2011).

Henderson modelinde hemşirelik bakımının planlanmasının ve bu planların yazılı kayıt altına alınmasının önemini vurgulamaktadır. Bakımın planlanması, temel insan gereksinimlerinin karşılanması ve bireyin bağımsızlığını tekrar kazanmasına yardım amacına yönelik yapılır. Planın hastanın gereksinimlerine göre sürekli düzenlenmesi gerektiğini de belirtir (Erol ve diğerleri, 2016; Avşar, 2017). Henderson hemşirelik uygulamasında bakımın düzenlenmesinin, hemşireliği bir sanat yapan üretken bir öge olduğu görüşündedir. Bu üretken bakımın verilmesinde hemşire, hastanın günlük yaşam aktivitelerini elinden geldiğince bağımsız olarak yapmasına yardımcı olur (Erol ve diğerleri, 2016).

Virginia Henderson'un hemşirelik kavramı günümüzde hemşirelik uygulamalarında yaygın olarak kabul edilmekte ve 14 bileşeni nispeten basit, mantıklı ve her yaşta bireye uygulanabileceği vurgulanmaktadır. Hemşirelerin Henderson'un 14 bileşenine dayalı hedefler belirlemesinin bir yolu olarak hemşirelik uygulamasına uygulanabilir olması açısından da önemlidir (Gonzalo, 2019).

1.2 Diabetes Mellitus (DM)

DM insülin eksikliği veya etkisizliği sonucu gelişen, akut ve kronik komplikasyonların eşlik etmesiyle ömür boyu süren bir hastalıktır. Tip I DM pankreas beta hücrelerinin hasarı ya da total kaybına bağlı olarak gelişen mutlak insülin eksikliği ile ortaya çıkan ve insüline bağımlı olan diyabet çeşididir. Tip I diyabet yaşamın ilk altı ayında nadir olarak görülür. Dokuz ayından itibaren artmaya başlar ve bu artış 12-14 yaşına kadar devam etmektedir. Kronik hastalıklar bireye fiziksel, duygusal ve ekonomik bir yük getirmesinin yanı sıra, yaşam doyumunu da etkilemekte ve yaşam kalitesini düşürmektedir. Kronik hastalıklarda yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi arttırmak isteniyorsa, belli kurallara uyma ve belli bir yaşam tarzı geliştirme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Olgun ve diğerleri, 2017; Özkan ve diğerleri, 2014). Son yıllarda tüm dünyada ve Türkiye'de Tip 1 DM insidansında bir artış gözlenmektedir. Ülkemizdeki 18 yaş altı çocuklarda Tip 1 DM insidansı 10.8/100.000, prevalansı 0.75/1000 olarak bildirilmektedir (Haliloğlu ve diğerleri, 2018). Bu olgu çalışmasında Tip 1 Diyabetes Mellitus (Tip1 DM) tanısı olan hastanın Henderson 14 temel bileşen doğrultusunda değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2. Olgu

Mustafa Bey 31 yaşında 175 cm boyunda, 73 kg ağırlığındadır. Evli ve bir çocuk babasıdır ve memur olarak çalışmaktadır. Mustafa Bey eşi ve bir çocuğu ile doğal gazlı bir apartman dairesinde yaşamaktadır. Mustafa Bey'in eşi ev hanımı ve 19 aylık bir bebeği vardır. Mustafa Bey üniversite mezunu ve ekonomik durumu iyidir. Oturduğu ev içinde yeterli eşya mevcuttur. Odalar, tuvalet ve banyo ev hijyenleri oldukça uygundur. Ev ortamı, yürümeye yeni başlamış bir bebek için ve Mustafa Bey'in kazalardan korunması için uygundur. Etrafta çok eşya yok ve halılar kaymaz duruma getirilmiştir. Hastamızın eşi evin çevresel koşullarını değerlendirme noktasında oldukça duyarlıdır. Mustafa Bey memur olduğu için tayin ile burada yaşamaya başlamış kendi memleketlerinden çalışmak için dört yıl önce bu şehre göç etmiştir. Bu yüzden yaşadıkları şehre uyum problemi yaşamaktadır.

Hastamıza Tip I DM hastalığı tanısı 28 yaşında konmuştur. Askerden geldikten sonra kilo almaya başlıyor ve doktora gidiyor. Hastamız, uzun yıllardır sigara kullanmaya devam ediyor, kalem insülin tedavisi almakta ve düzenli kan şekeri takibi yapmaktadır. Doktor kontrolüne düzenli gitmektedir. Mustafa Bey doktoru ve diyetisyeni tarafından belirlenen diyetine uygun beslenmemektedir ve bu yüzden kan şekeri kontrolünü çok etkin

sağlayamamaktadır. Mustafa Bey tanısı üç yıl önce konmuş ve daha önce de sağlıklı beslenmediğini, Tip I tanısı konduktan sonra da beslenme düzenini etkin sağlayamadığını dile getirmektedir. Hastalık yönetim süreçlerinde onu eşinin desteklediğini özellikle evde yemekleri eşinin diyetine uygun hazırlamaya çalışmaktadır. Hastamız, çocuğu ve eşi ile vakit geçirmekten hoşlanmakta ve bunun hastalık sürecini olumlu etkilediğini düşünmektedir. Düzenli uyuduğunu belirtmektedir. Mustafa Bey masa başında çalışmakta ve düzenli egzersiz yapmamaktadır. Göçle geldikleri için bu şehre çok uyum sağlayamadığını o yüzden eşi ile evde daha fazla vakit geçirmeyi tercih ettiklerini yaz aylarında daha fazla piknik ve yürüyüş yapmak için dışarı çıktıklarını belirtmektedir.

Solunum: 18/dk

Nabız: 80/dk

Kan Basıncı: 110//70 mmHg

Beden ısı: 36.6C°

HgA1C: Düzeyinin son 1 yıl içinde %10 ve % 13 arasında seyretmiş

KŞ: 300 mg/dl

Kısa etkili ve uzun etkili kalem insülinler kullanmaktadır.

3.Tartışma

Virginia Henderson'ın Teorisine Göre Mustafa Bey'in Hemşirelik Bakımı; vaka aile sağlığı merkezine çocuk izlemi için geldiğinde belirlenmiş ve izlenmeye başlanmıştır. Çalışma öncesinde bireyden izin alınmıştır. Ev ziyareti ile verileri toplanmış ve daha sonra sağlık eğitimi için ziyaretler yapılmıştır. Toplamda dört ziyaret yapılmıştır.

Henderson'ın teorisine göre 14 temel gereksinim doğrultusunda hemşire öncelikle hasta hakkında veri toplama işlemini gerçekleştirilmiştir. Hemşirelik tanısı ve hemşirelik planlaması çerçevesinde aşağıdaki tablolarda (Tablo 1, Tablo 2) verilmektedir. Erol, Tanrıku ve Dikmen (2016) yapmış oldukları çalışmada bakımın önemine ilişkin duyarlılığın oluşturulması, hasta bakımında Henderson'ın Teorisinin kavramsal çerçevesinin kullanılması için uygun şartların sağlanmasının önemli olacağını vurgulamışlardır (Erol ve diğerleri, 2016). Gligor ve Domnariu (2020) çalışmasında Henderson Teorisinin hemşirelik bakım süreci ile hemşirelik uygulamalarında kullanılmasının önemli etkilere sahip olacağını belirtmektedir (Gligor ve Domnariu, 2020). Bu teori bireylere bütüncül bakışı ile hemşirelere hasta verilerinin toplanması açısından bir sistematik sağlayabilir.

Tablo 1. Henderson'ın 14 Temel Bileşeni Doğrultusunda Verilerin Değerlendirilmesi

Henderson'ın 14 temel bileşeni	Verilerin Değerlendirilmesi
1. Normal soluk alıp verme	Hastanın herhangi bir siyanoz, wheezing bulguları yok. Soluk alıp vermesi normal. Günde bir paket sigara kullanıyor.
2.Yeterli yeme, içme	BKİ: 23.83. normal değer aralıklarında olmasına rağmen hastamız diyabet hastasına uygun olarak 3 ara ve 3 ana öğün tüketmiyor ve diyetine özen göstermiyor. HgA1C düzeyi son 1 yıl içinde %10 ve % 13 arasında seyretmiş. KŞ: 300 mg/dl.

3.Vücut atıklarını boşaltma	İdrar boşaltımında sık idrara çıkma sorunu yok ve yeterli sayıda idrara çıkma mevcut. İdrar rengi açık sarı berrak ve kokusuz. Gaita boşaltımında sorun yok düzenli olarak gaita çıkışı var.
4.Hareket ve uygun pozisyon	Egzersiz yapmıyor, günün büyük bölümünü masa başında çalışarak geçiriyor, sedanter bir yaşama sahip.
5.Uyku ve dinlenme	Gündüz uykusu yok. Gece düzenli uykusu var 7-8 saat uyuyor. Uyku kalitesi iyi.
6.Uygun giyinme, soyunma	Memur olarak çalıştığı için düzenli ve titiz giyiniyor. Dar kıyafetler giyinmiyor. Özellikle pamuklu ve yumuşak dokulu çorapları kullanıyor. Ucu sivri ayakkabılar kullanmıyor.
7.Vücut ısısını koruma	Vücut ısısı ile ilgili sorunu yok. Hipoglisemi veya hiperglisemi ataklarında terleme vücut ısısında artış gözleniyor. Hasta benim takip ettiğim süre içinde herhangi bir atak geçirmedi.
8.Vücudunu temiz bütün tutma	Bireysel hijyeni sağlamada yeterli, memur olduğu için düzenli traş oluyor ve yaraların geç kapanmasından dolayı özellikle kesilerden sakınmaya çalışıyor. Düzenli diş fırçalama alışkanlığı var. Ağız içi yarası yok.
9.Çevredeki tehlikelerden korunma	Ofis içi çalıştığı için ofis içerisinde kaynaklanacak kesiler için dikkatli davranıyor (Örn. zimba, delgeç vb). Çevresel açıdan bir sorun yok.
10.İletişim	İş arkadaşları, eşi ve çocuğu ile etkin iletişim kuruyor. Göç ile geldiği için taşındığı şehre uyum problemi yaşıyor
11.İnançlara göre ibadet etme	İbadetini yapmakta herhangi bir sorun yaşamıyor. Abdest almak için özellikle suyun çok soğuk veya sıcak olmamasına dikkat ediyor. Abdest sonrası ayaklarını kuruluyor ve nemli bırakmıyor.
12.Başarabilme	İş yerinde kan şekeri ölçümü yapmaktan hoşlanmıyor ve işyerinde diyetine dikkat etmiyor. İnsülin yapmakta ve yeterli sayıda kan şekeri ölçümü yapmakta sorun yaşıyor.
13.Eğlence	İş arkadaşları ile ev dışında vakit geçiriyor (diyetine dikkat etmiyor), evde eşi ve çocuğu ile vakit geçirmekten hoşlanıyor
14.Öğrenme, tartışma veya merakını giderme	Kendisi öğrenmek için bir çaba harcamıyor ama konuşulmak istediğinde öğrenmeye açık. Diyabetle ilgili güncel bilgileri takip etmiyor.

Tablo 2. Planlama

Hemşirelik Tanısı	Hemşirelik Girişimleri	Değerlendirme
Daha az veya daha fazla beslenme sonucu ortaya çıkan beslenmede değişiklik Amaç: Uygun beslenmesini sağlamak ve sürdürmek. Kan şekerinin normal sınırlarda kalması	<ul style="list-style-type: none">• Kilo takibi yapılması. BKİ hesaplanması.• Hastaya, Tip I diyabet yönetimi için beslenmenin önemli olduğu ve 3 ara ve 3 ana öğünün hastanın kan şekeri kontrolü açısından önemli olduğuna yönelik sağlık eğitiminin yapılması.	<ul style="list-style-type: none">• Hastanın BKİ: 23.83 normal sınırdadır ama hasta özellikle iş yerinde 3 ara öğün ve 3 ana öğün beslenme konusunda başarı sağlandı.• Kan şekeri izlendi. Hasta benim takip ettiğim sürede hipoglisemi veya hiperglisemi atağı geçirmedi.• Kilo takibi yapıldı. Kilo değişikliği gözlenmedi
Bilgi kaynağına ulaşma konusunda çok istekli olmaması buna bağlı olarak hastalık ve tedavisi ile ilgili bilgi eksikliği Amaç: Yeterli eğitimi sağlayarak uygun öz bakım alışkanlıklarını kazandırmak	<ul style="list-style-type: none">• Hastaya hastalığı ve komplikasyonları hakkında eğitim verilerek ileriye yönelik beraber hedefler belirlemek.• Diyet, egzersiz, insülin kullanımı ve hijyen konusunda eğitim uygulamak.	<ul style="list-style-type: none">• Hasta ve ailesinin bilgi eksikliğine yönelik planlı bir eğitim yapıldı ve hastalık yönetim sürecini etkin şekilde gerçekleştirmektedir.

<p>Hastalığın komplikasyonları hakkında bilgi eksikliği</p> <p>Amaç: Hastalığın komplikasyonları hakkında yeterli bilgi ve beceri sahibi olması</p>	<ul style="list-style-type: none">Hastaya hastalığın komplikasyonları hakkında eğitim yapılarak hasta iş birliği ile hastalığın akut ve kronik komplikasyonları, kendi kendine kan şekeri ölçümünün ve insülini uygulama becerisi tartışıldı.	<ul style="list-style-type: none">Hastaya hastalığın komplikasyonları hakkında eğitim yapıldı ve ziyaret dönemi sürecinde bir komplikasyon gözlenmedi.
<p>Yetersiz egzersiz alışkanlığı ve sedanter bir yaşam biçimine sahip olmasından dolayı Aktivite İntoleransı</p> <p>Amaç: Genel sağlık durumu korunarak düzenli egzersiz yapmasını sağlamak</p>	<ul style="list-style-type: none">Genel sağlık durumunu değerlendirilecek ve egzersiz uygulaması için riskleri araştırılacak.Beslenme, enerji düzeyi ile uyumlu egzersiz programı planlanacak.Egzersiz programına uyumunu sağlayacak yöntemler belirlenecek.Egzersiz sırasında genel sağlığı korunacak (sağlıklı spor giyim malzemeleri seçimi, egzersiz sırasında oluşabilecek sağlık problemlerini önleme).	<ul style="list-style-type: none">Hasta masa başı çalıştığı için çok fazla hareket etmiyor ama hasta tolere edebileceği kadar hareket etmesi için motive edilerek, iş çıkışı düzenli yürüyüşler yapmaya başlamıştır.
<p>Sigara içimine bağlı Solunum Fonksiyonlarında bozulma riski</p> <p>Amaç: Etkili solunumu sürdürmek</p>	<ul style="list-style-type: none">Sigaranın zararlarıyla ilgili bilgi verilecek.Sigarayı bırakma yöntemleri anlatılacak.Sigara bırakma danışmanlığı için yönlendirilecek.	<ul style="list-style-type: none">Hasta sigara bırakma danışmanlığı almaktadır.Hasta sigara kullanımına devam etmektedir.
<p>İş arkadaşları, eşi ve çocuğu ile etkin iletişim kuruyor. Göç ile geldiği için taşındığı şehre uyum problemi yaşıyor. Sosyal etkileşimde bozulma</p> <p>Amaç: Sosyal etkileşimde doyumda artış</p>	<ul style="list-style-type: none">Yakınları ve arkadaşları ile yapabileceği aktiviteler konuşulur bu aktiviteleri artırma konusunda desteklenir. İletişime geçtiği kişiler ve yeni iletişimi başlattığı kişiler açısından değerlendirilir.	<ul style="list-style-type: none">İş çıkışı iş arkadaşları ile yürüyüş yapıyorEşi ile beraber sıkı sık gezinti ve piknik yapıyorlar.
<p>İş yerinde kan şekeri ölçümü yapmaktan hoşlanmıyor ve işyerinde diyetine dikkat etmiyor. İnsülin yapmakta ve yeterli sayıda kan şekeri ölçümü yapmakta sorun yaşıyor. Benlik saygısında azalma</p> <p>Amaç: Geleceğe yönelik olumlu tutum oluşturmak</p>	<ul style="list-style-type: none">Güven verici ilişki kurulur.Duyularını ifade etmesi için cesaretlendirilir.Çalışma arkadaşlarından duruma göre destek alması konusunda kişinin cesaretlendirilmesi sağlanır.Benlik saygısına yönelik duyguları ve davranışları gözlenir.	<ul style="list-style-type: none">İş arkadaşları ile etkin iletişim kuruyor.

(Kaynak: Birol, 2011; Erdemir, 2005; Ackley, Ladwig ve Makic, 2019).

4. Sonuç ve Öneriler

Bu makalede, Tip I DM olan bir hasta, Henderson Hemşirelik Teorisine göre incelenmiştir. Bu teori bireylerin bütüncül olarak ele alınmasını sağlayarak, hemşirelere bir çerçeve sunup hasta verilerinin daha kolay toplanmasını dolayısıyla hastanın memnuniyetini ve güvenliğini de arttırmaktadır. Bu nedenle bu teori özellikle veri toplama konusunda oldukça etkindir. Bu çalışma toplamda dört ziyaret yapılmıştır. Bu ziyaretler sonucunda hastada beslenme, egzersiz ve sosyal aktiviteye yönelik girişimlerde olumlu yönde değişimler yaşanmıştır.

Sigara bırakma noktasında istenilen sonuca ulaşamamıştır. Henderson Hemşirelik Modeli, bütüncül bir bakış açısı ile 14 temel gereksinim üzerine odaklanmıştır. Tip I DM olan bir hasta bazlı gereksinimler anlamında hemşirelik işlevlerine ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla bu modelin kullanılmasının hastalığın ortaya çıkardığı semptomlar azaltılmasında etkili olmakla ve uygulaması kolay bir model olduğu düşünülmektedir. Bu bilgilerin eşliğinde hemşire eğitimcileri ve uygulayıcıları, kanıta dayalı uygulamaların yanı sıra teori temelli uygulamayı da benimsemeli ve kullanmalıdırlar.

Kaynaklar

- Ackley, B.J., Ladwig, G.B. and Makic, M.B.F. (2019). *Hemşirelik tanıları el kitabı bakım planlamasında kanıta dayalı rehber*. N. Gürhan, G.Ü. Polat, E.B. Fidancı (Çev. Ed.). 11. Baskı, Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Ahtisham, Y. and Jacoline, S. (2015). Integrating nursing theory and process into practice; Virginia's Henderson Need Theory. *International Journal of Caring Sciences*, 8 (2), 443-450.
- Avşar, P. (2017). Hemşirelik teorileri ve modelleri. A. Karadağ, N. Çalışkan, Z.G. Baykara (Ed.), *Virginia Henderson: Hemşirelik bakımında 14 temel gereksinim teorisi* içinde (ss.146-164). İstanbul: Akademi Basın.
- Bayat, M. (2017). Hemşirelik teorileri ve modelleri. A. Karadağ, N. Çalışkan, Z.G. Baykara (Ed.), *Hemşirelik teorileri ve modelleri* içinde (ss.32-52). İstanbul: Akademi Basın.
- Biol, L. (2011). *Hemşirelik süreci*. İzmir: Etki matbaacılık Ltd. Şti.
- Ekim, A., Ekim, G. ve Ocakçı, A.F.(2012). Ülkemizde teori temelli hemşirelik araştırmaları: Bir gözden geçirme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5 (4), 157-161.
- Erdemir, F. (2005). *Hemşirelik tanıları el kitabı*. İstanbul: Nobel Matbaacılık.
- Erol, F., Tanrıkulu, F. ve Dikmen, Y. (2016). Serebrovasküler olay geçiren bir olgunun Henderson Hemşirelik Modeli'ne göre değerlendirilmesi: Olgu sunumu. *J Contemp Med*, 6 (Case Reports), 94-103
- Fortin, J. (2006). Nursing theories conceptual philosophical foundations. In H.S. Kim and I. Kollak (Ed.), *Human needs and nursing theory*. Second Edition, Springer Publishing Company.
- Gallego CF, Roger MR, Bonet Ib, Viñets LG, Ribas AP, Pisa RL. and Oriol RP. (2001). Validation of a questionnaire to evaluate the quality of life of nonprofessional caregivers of dependent persons. *J Adv Nurs.*, 33(4):548-54. doi: 10.1046/j.1365-2648.2001.01679.x. PMID: 11251743.
- Gesse, T., Dombro, M., Gordon, Shirley C. and Rittman Maude, R. (2005). Nursing Theories and Nursing Practice. In E.M. Parker (Ed.), *Twentieth-century nursing Wiedenbach, Henderson, and Orlando's Theories and their applications*. Second Edition F.A. Davis Company, Philadelphia.

- Gligor, L. and Domnariu, C. D. (2020). Patient care approach using nursing theories - comparative analysis of Orem's Self-Care Deficit Theory and Henderson's Model. *Acta Medica Transilvanica*, 25(2), 11-14. doi: <https://doi.org/10.2478/amtsb-2020-0019>
- Gonzalo, A. (2019). Virginia Henderson: Nursing Need Theory. In *Nurseslabs.com*. Retrieved December 10, 2020, from <https://nurseslabs.com/virginia-hendersons-need-theory>
- Haliloğlu, B., Bideci, A., Döğler, E., Evliyaoğlu, O., Baş, F. ve Gençler, Ş. (2018). *Çocuk ve ergenlerde Diabetes Mellitus Tanımı, Tanısı, Sınıflaması. Birinci Basamak Sağlık Kurumlarında Tip 1 Diyabet Tanı Tedavi İzlem Rehberi*. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1079, Ankara: Tuğba Matbaası.
- Halloran, E.J. (1996). Virginia Henderson and her timeless writings. *Journal of Advanced Nursing*, 23,17-24.
- Masters, K. (2011). Philosophies and Theories for Advanced Nursing Practice. In J.B. Butts, K.L. Rich (Ed.), *Models and theories focused on nursing goals and functions*. Jones and Bartlett Learning.
- McCrae, N. (2012) Whither Nursing Models? The value of nursing theory in the context of evidence-based practice and multidisciplinary health care. *Journal of Advanced Nursing*, 68(1), 222–229. doi: 10.1111/j.1365-2648.2011.05821.x
- Olgun, N., Aslan, F.E., Çoşansu, G. ve Çelik S. (2017). Dahili ve cerrahi hastalıklarda bakım. A. Karadakovan ve F.E. Aslan (Ed.), *Diabetes Mellitus içinde*. Ankara: Akademisyen Kitapevi.
- Özkan, F., Zincir, H. ve Seviğ, Ü.E.(2014). Birden fazla kronik hastalığı olan bir çocuğa Orem Öz Bakım Yetersizliği Teorisine göre hemşirelik bakımı verilmesi: Bir olgu sunumu. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 71-79.
- Scott, P., Matthews, A. and Kirwan, M. (2014). What is nursing in the 21st century and what does the 21st century health system require of nursing? *Nursing philosophy : an international journal for healthcare professionals*, 15(1), 23-34 .

Beyanlar

Çalışmamız, tez çalışmasından üretilmemiştir. Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir. Herhangi bir kurumdan mali destek alınmamıştır. Herhangi bir kongrede sunumu yapılmamıştır. Çalışma öncesinde bireyden izin alınmıştır. Olgu sunumu çerçevesinde değerlendirildiği için etik kurul izni alınmamıştır. Uygulama sırasında Helsinki Deklerasyonuna uygun hareket edilmiştir. Yazar katkıları; Fikir: ZA, YY, FŞA, ÇF, Tasarım: ZA, YY, FŞA, ÇF, Denetleme: ZA, YY, FŞA, ÇF, Veri Toplama ve/veya İşleme: ZA, Analiz ve/veya Yorum: ZA,YY, Literatür Taraması:ZA, Yazı Yazan: ZA, Eleştirel İnceleme: ZA,YY

Extended Abstract

Since the nursing profession works with human beings and its complex process, it is necessary to formulate human-oriented theories. The best way to do this is to try to explain human behavior by referring to theories. In this study, we tried to discuss Virginia

Henderson's Theory, one of the nursing theorists who have pioneered nursing, in the context of a case. In this article, a patient with Type I Diabetes Mellitus is examined according to the Henderson Nursing Theory, which provides a holistic approach to individuals and provides a framework for nurses to increase patient satisfaction and safety, thereby increasing patient satisfaction. Therefore, this theory is thought to be particularly effective in data collection. The Henderson Nursing Model focuses on 14 basic requirements with a holistic perspective. A patient with type I DM needs nursing functions in terms of needs. Therefore, the use of this model is thought to be an effective and easy-to-apply model in reducing the symptoms caused by the disease. With this knowledge, nurse educators and practitioners should adopt and use theory-based practice as well as evidence-based practices.